

Grundläggande granskning Gr 16/2019

Sammanställning av iakttagelser år 2019

Foto: Jonas Westling

April 2020
Eva Moe
Malin Hedlund
Richard Norberg
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 9-2020

1. Sammanfattning

För år 2019 tog revisorerna fram 27 granskningsrapporter. Av dessa var 15 grundläggande och 12 fördjupade granskningar. Rapporterna finns på www.regionvasterbotten.se.

Grundläggande granskning ska revisorerna enligt God revisionsledning i kommunal verksamhet göra varje år. För varje styrelse och nämnd granskar revisorerna om resultat och system för styrning och kontroll är tillräckliga. Revisorerna granskar också om räkenskaperna är rättvisande och upprättade i enlighet med lagstiftning och annan normering. Inriktningen och omfattningen på granskningarna bestämmer revisorerna med hjälp av riskanalyser.

Inom vissa områden behövs också fördjupade granskningar. De grundläggande granskningarna är i regel översiktliga och omfattar inte alla områden som kan behöva granskas. Med hjälp av en riskanalys bestämmer revisorerna vilka fördjupade granskningar som behövs för att de ska ha ett tillräckligt underlag för sin ansvarsprövning. De fördjupade granskningarna har olika inriktningar och vilka granskningar som genomförs varierar mellan åren. Mot bakgrund av att regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden har ansvar för en stor del av regionens verksamhet har de fördjupade granskningarna i huvudsak varit inriktade mot deras ansvarsområden.

De grundläggande granskningarna för år 2019 visade att måltidsnämnden i Skellefteå i huvudsak hade en tillräcklig styrning och kontroll. Övriga styrelser och nämnder behöver i olika grader utveckla styrningen och kontrollen. År 2019 hade regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden stora underskott och svaga resultat för sina verksamhetsmål.

De fördjupade granskningar som genomfördes under år 2019 visade på flera brister i regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens system för styrning och kontroll. Svagt tjänstemannastöd, outvecklad ärendeberedning, frånvaro av fungerande ledningssystem bidrog till att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden hade svårigheter att styra sina ansvarsområden.

Revisorerna har under året fört dialog med företrädare för regionstyrelsen, nämnder och tjänstpersonsledning om sina iakttagelser. Dialogen har varit utformad på olika sätt. Revisorerna har bland annat gett styrelsen och nämnderna möjlighet att yttra sig över revisorernas iakttagelser och rekommendationer. Revisorerna har också genomfört träffar med företrädare för styrelser, nämnder och tjänstpersonsledning och diskuterat behov av åtgärder.

2. Iakttagelser år 2019

Nämnderna ska enligt kommunallagen (6 kap. 6§) se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt och de regler som gäller för verksamheten. Styrelser och nämnder ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig. Med intern kontroll avses all den styrning, uppföljning och kontroll som behövs för att styrelser och nämnder ska kunna fullgöra sitt ansvar gentemot fullmäktige.

Revisorerna har i uppdrag att granska den verksamhet som drivs av styrelser och nämnder. Nedan finns två tabeller. I en första tabell har vi sammanställt iakttagelser från revisorernas grundläggande granskningar. I en andra tabell finns iakttagelser från revisorernas fördjupade granskningar.

Tabell 1. Grundläggande granskningar år 2019

Grundläggande granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i granskningen
Granskning av delårsrapport per augusti 2019 – finansiell del (Gr 1/2019)	Ja	Granskad nämnd: Regionstyrelsen Revisorerna bedömde att det ekonomiska läget var allvarligt och att kraftfulla åtgärder behövde vidtas.
Granskning av måluppfyllelse i delårsrapport per augusti 2019 (Gr 2/2019)	Ja	Granskad nämnd: Regionstyrelsen Revisorernas sammantagna bedömning var att de redovisade resultaten per augusti 2019 inte var förenliga med fullmäktiges mål. Delårsrapporten per augusti 2019 saknade liksom tidigare år en samlad värdering av om målen för god ekonomisk hushållning skulle uppnås. Mot bakgrund av verksamheternas stora underskott och svaga resultat för verksamhetsmål bedömde revisorerna att de redovisade resultaten inte var förenliga med fullmäktiges mål.
Granskning år 2019 av måltidsnämnden i Skellefteå (Gr 3/2019)	Nej	Granskad nämnd: Måltidsnämnden i Skellefteå Revisorerna bedömde att måltidsnämnden hade en tillräcklig måluppfyllelse år 2019. Nämnden uppfyllde i hög grad sina målsättningar. Nämnden redovisade ett överskott med 3,1 miljoner kronor. Granskningen visade att nämnden i huvudsak hade en tillfredsställande styrning och kontroll över sitt ansvarsområde.

Grundläggande granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i granskningen
Granskning år 2019 av kostnämnden i Lycksele (Gr 4/2019)	Ja	Granskad nämnd: Kostnämnden i Lycksele Revisorerna bedömde att kostnämnden inte hade en tillräckligt utvecklad redovisning för att kunna bedöma måluppfyllelsen år 2019. Kostnämnden redovisade ett underskott med 2,4 miljoner kronor. Granskningen visade att nämnden inte hade en tillräcklig styrning och kontroll över sitt ansvarsområde under år 2019.
Granskning år 2019 av fullmäktigeberedningar (Gr 5/2019)	Nej	Granskning av beredningarna för demokrati och folkhälsa Revisorerna bedömde att beredningarna hade genomfört sina uppdrag i enlighet med fullmäktiges direktiv.
Granskning år 2019 av folkhögskolestyrelsen (Gr 6/2019)	Ja	Granskad nämnd: Folkhögskolestyrelsen Revisorerna bedömde att folkhögskolestyrelsen i huvudsak hade en tillräcklig måluppfyllelse år 2019. Under året utvecklade folkhögskolestyrelsen sin styrning och kontroll i flera avseenden. Revisorernas samlade bedömning var dock att styrelsen ännu inte hade en tillräcklig styrning och kontroll över sitt ansvarsområde. Bland annat behövde styrelsens arbete med den interna kontrollen utvecklas.
Granskning år 2019 av patientnämnden (Gr 7/2019)	Ja	Granskad nämnd: Patientnämnden Revisorerna bedömde att patientnämnden inte hade en tillräckligt utvecklad redovisning för att kunna bedöma måluppfyllelsen år 2019. Verksamhetsplanen för år 2019 saknade liksom föregående år mätbara mål. Nämnden redovisade ett positivt resultat på drygt 0,5 miljoner kronor i förhållande till budget. Av patientnämndens protokoll framgick att nämnden under år 2019 höll sig informerad om nämndens verksamhet. Positivt var också att nämnden beslutade om åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer i 2018 års granskning. Revisorernas samlade bedömning var dock att nämnden inte hade en tillräcklig styrning och kontroll över sitt ansvarsområde år 2019.

Grundläggande granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i granskningen
Granskning av regionstyrelsens ansvar som nämnd (Gr 8/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen</p> <p>Regionstyrelsen hade en svag måluppfyllelse år 2019. Styrelsen uppfyllde endast ett av sju verksamhetsmål och redovisade ett underskott med 101 miljoner kronor. Revisorerna bedömde att resultaten inte var tillräckliga.</p> <p>Fördjupade granskningar år 2019 visade på flera exempel där styrelsen hade svårt att styra och kontrollera sitt ansvarsområde. Bland annat var det brister i följsamhet till olika regler och rutiner samt brister i den interna kontrollen. Revisorernas samlade bedömning var att styrelsen inte hade en tillräcklig styrning och kontroll över sitt ansvarsområde.</p>
Granskning år 2019 av stiftelser och fonder – finansiell del (Gr 9/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen och Folkhögskolestyrelsen</p> <p>Granskningen visade att räkenskaperna i allt väsentligt var rättvisande och att sammanställningen var upprättad i enlighet med stiftelselagen. Av granskningen framgick att fonderna under år 2019 förvaltades utan avkastning. Förvaltaren hade inte heller följt gällande placeringsriktlinjer.</p>
Granskning år 2019 av förvaltade stiftelser och fonder (Gr 10/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen och Folkhögskolestyrelsen</p> <p>Revisorerna har i flera år påtalat att förvaltningen av pengarna inte följde beslutad förvaltningspolicy och att det saknades beslutade rutiner för förvaltningen. Revisorerna gjorde samma iakttagelser för år 2019 när det gällde regionstyrelsens förvaltning.</p> <p>Folkhögskolestyrelsen förvaltade tidigare Kempefondens slöjdlinje. År 2018 riktade revisorerna kritik mot folkhögskolestyrelsen för att pengarna i fonden användes på fel sätt. År 2019 träffade folkhögskolestyrelsen en överenskommelse med Kempestiftelsen som innebar att Kempefondens slöjdlinje blev upplöst.</p>

Grundläggande granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i granskningen
Granskning år 2019 av regionala utvecklingsnämnden (Gr 11/2019)	Ja	<p data-bbox="1041 312 1957 336">Granskad nämnd: Regionala utvecklingsnämnden</p> <p data-bbox="1041 360 1957 480">Revisorerna bedömde att regionala utvecklingsnämnden inte hade en tillräckligt utvecklad redovisning för att kunna bedöma måluppfyllelsen år 2019. Nämnden saknade i sin årsrapport en uppföljning mot mätbara mål. Nämnden redovisade år 2019 ett underskott på -3,7 miljoner kronor.</p> <p data-bbox="1041 504 1957 600">Fördjupade granskningar år 2019 visade att nämnden i varierande grad hade en tillräckligt utvecklad styrning och kontroll. Revisorernas samlade bedömning var att nämndens styrning och kontroll över sitt ansvarsområde kunde utvecklas.</p>
Granskning år 2019 av hälso- och sjukvårdsnämnden (Gr 12/2019)	Ja	<p data-bbox="1041 616 1957 639">Granskad nämnd: Hälso- och sjukvårdsnämnden</p> <p data-bbox="1041 663 1957 759">Hälso- och sjukvårdsnämnden hade inte en tillräcklig måluppfyllelse för år 2019. Nämnden redovisade ett underskott med – 380 miljoner kronor och resultaten för verksamhetsmålen var svaga.</p> <p data-bbox="1041 783 1957 1043">Revisorerna bedömde att Hälso- och sjukvårdsnämnden för år 2019 inte hade en tillräcklig styrning och kontroll över sitt ansvarsområde. De åtgärder som nämnden beslutade om inför år 2019 var inte tillräckliga för att komma tillrätta med nämndens ekonomiska problem. Det saknades en analys om varför nämndens verksamheter år efter år redovisade stora ekonomiska underskott och vilka åtgärder som krävdes för att vända denna utveckling. Nämnden hade också svaga resultat för sina verksamhetsmål. Flera fördjupade granskningar under året visade att nämnden saknade tillräckliga metoder och system för att styra och kontrollera sitt ansvarsområde.</p>

Grundläggande granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i granskningen
Granskning av årsredovisning och årsboks slut 2019 – Finansiell del (Gr 13/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen</p> <p>Revisorerna bedömde att årsredovisningen i allt väsentligt gav en rättvisande bild av regionens resultat och ställning. Årsredovisning var i allt väsentligt upprättad i enlighet med lag och rekommendationer.</p> <p>Granskningen visade att det ekonomiska resultatet inte var tillräckligt. Visserligen redovisade regionen ett positivt resultat på 225 miljoner kronor, men regionens verksamheter gick med underskott. Det positiva resultatet berodde på att regionens värdepapper hade ökat i värde. Balanskravsresultatet uppgick till -333 mkr och uppnåddes inte för 2019. Detta underskott ska återställas inom tre år.</p>
Granskning av årsredovisning – redovisad måluppfyllelse (Gr 14/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen</p> <p>Revisorerna bedömde att resultaten år 2019 var svaga. Verksamheterna redovisade stora underskott och endast ett av fullmäktiges sex övergripande mål var helt uppfyllt. Största underskotten hade regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden. Trots åtgärdsplaner och tillskott på cirka 200 miljoner kronor i form av extra pengar från staten hade styrelsen och nämnden ett underskott med cirka -480 miljoner kronor. Av årsredovisningen framgick inte varför vidtagna åtgärder inte var tillräckliga och vilka åtgärder som skulle krävas för att styrelsen och nämnden skulle klara sina budgetar.</p> <p>Verksamheternas stora ekonomiska underskott och svaga resultat för verksamhetsmålen låg till grund för revisorernas sammantagna bedömning att de redovisade resultaten inte var förenliga med fullmäktiges mål. Trots att de finansiella målen uppnåddes var regionen i ett mycket besvärligt ekonomiskt läge.</p>
Granskning av regionstyrelsens uppsiktsplikt (Gr 15/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen</p> <p>Granskningen visade att regionstyrelsen behöver fortsätta utveckla sin uppsikt. Det gäller såväl uppsikten över regionens nämnder som de bolag regionen äger eller är delägare i. Regionstyrelsen hade inför fullmäktige i april 2020 inte hunnit pröva om bolagen bedrivit sina verksamheter i enlighet med kommunala ändamål och inom de kommunala befogenheterna. Regionstyrelsen hade inte heller tillräcklig uppsikt över övriga nämnders målstyrning och arbete med den interna kontrollen.</p>

Tabell 2. Fördjupade granskningar år 2019

Fördjupad granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i revisionsrapporter
Uppföljande granskning av hantering av lönetillägg (Nr 1/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden</p> <p>Granskningen visade att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av lönetillägg. För 30 procent av de granskade lönetilläggen saknades en eller flera uppgifter om orsak, beslutsfattare och tidsperiod. Detta var visserligen en förbättring jämfört med en tidigare granskning men revisorerna bedömde dock att dokumentationen fortfarande inte var tillräcklig. En annan iakttagelse var att lönesystemet inte gav förutsättningar för en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av lönetillägg.</p> <p>Revisorerna bedömde att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte hade hållit sig tillräckligt informerade om utvecklingen av lönetilläggen.</p>
Granskning av redovisning av kostnader i projekt (Nr 2/2019)	Nej	<p>Granskad nämnd: Regionala utvecklingsnämnden</p> <p>Revisorerna bedömde att den regionala utvecklingsnämnden i huvudsak hade säkerställt att det fanns en ändamålsenlig intern kontroll för redovisning av projektkostnader. Ett stickprov visade att samtliga 69 granskade underlag hade redovisats på rätt kostnadskonto samt att redovisade kostnader hörde till de projekt som granskats.</p>

Fördjupad granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i revisionsrapporter
Uppföljande granskning av hantering av avtal (Nr 3/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden.</p> <p>Revisorerna bedömde att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av hantering av avtal inom sina ansvarsområden. Den uppföljande granskningen visade att brister i avtalsförvaltningen som uppmärksammats i tidigare granskningar kvarstod. Arbetet med att utveckla avtalsförvaltningen hade inte blivit genomförd som planerat. Styrelsen och nämnden hade inte heller utvärderat eller följt upp arbetet med avtalsförvaltning.</p>
Granskning av resor och representation (Nr 4/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden</p> <p>Revisorerna bedömde att regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden för år 2019 inte hade en tillräcklig styrning och kontroll av anställdas utlägg och fakturor för representation. Anvisningar var otydliga och ett stickprov visade att reglerna inte följdes. Det saknades också systematiska kontroller.</p>
Granskning av produktions och kapacitetsstyrning (Nr 5/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Hälso- och sjukvårdsnämnden</p> <p>Granskningen visade att nämnden behövde stärka sin styrning och uppföljning av det fortsatta arbetet med produktions och kapacitetsstyrning. Nämnden behövde bland annat se till att de olika stegen i arbetet med att införa produktions- och kapacitetsstyrning på ett bättre sätt kunde följas upp och utvärderas.</p>
Granskning av läkemedelskostnader (Nr 6/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Hälso- och sjukvårdsnämnden</p> <p>Revisorerna bedömde att hälso- och sjukvårdsnämnden inte hade en tillräcklig styrning och kontroll över läkemedelskostnaderna. För år 2019 beslutade nämnden inte om några mål, strategier eller direktiv för hur verksamheterna skulle arbeta med läkemedelskostnaderna. Enligt nämndens budget skulle läkemedelskostnaderna år 2019 minska med 14,5 miljoner kronor men vid årets slut hade de istället ökat med 25 miljoner kronor.</p>

Fördjupad granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i revisionsrapporter
Samverkan av vård till barn och unga med psykisk ohälsa (Nr 7/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden</p> <p>Revisorerna bedömde att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte hållit sig tillräckligt informerade och agerat för att lösa de problem som pågått under flera år. Det fanns brister i styrning, överenskommelser, arbetsformer och rutiner mellan de olika vårdnivåerna. Detta bidrog till att samarbetet om barnen försvårades. Bland personalen i regionen och kommunerna fanns en stor oro över att vårdkedjor inte fungerade och att barn som var i behov av vård inte fick tillräcklig hjälp.</p> <p>Revisorernas bedömning var att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte hade säkerställt en ändamålsenlig samverkan för barn och unga med psykisk ohälsa.</p>
Granskning av barn- och ungdomspsykiatri (Nr 8/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Hälso- och sjukvårdsnämnden</p> <p>Revisorerna bedömde att hälso- och sjukvårdsnämnden hade hållit sig tillräckligt informerade eller agerat tillräckligt för att lösa de problem som pågått under flera år inom barn och ungdomspsykiatri. Tillgängligheten till BUP var låg i jämförelse med riket och hade försämrats de senaste åren. Granskningen visade att det på övergripande nivå saknades en fungerande samarbetsorganisation. Ansvarsfördelningen var också otydlig mellan olika vårdnivåers ansvar och uppdrag.</p>
Granskning av tillämpning av delegationsordningar (Nr 9/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden</p> <p>Granskningen visade att regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden inte hade kontrollerat att delegationsordningarna efterlevdes under året. Kunskapen om hur beslut skulle tas var inte heller tillräcklig inom förvaltningarna. Det förekom att delegater fattade beslut utan befogenhet och att beslut inte återanmälde i tid.</p>
Uppföljande granskning av investeringsprocessen (Nr 10/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden</p> <p>Revisorerna bedömde att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte hade säkerställt en ändamålsenlig investeringsprocess. Exempelvis ingick inte hälso- och sjukvårdsnämnden i beredningen av investeringarna. Den långsiktiga investeringsplanen innehöll inte analyser om vilka konsekvenser nedprioriteringar skulle få för verksamheterna. Budgeten för enskilda fastighetsinvesteringar överskreds med 366 miljoner</p>

Fördjupad granskning	Identifierat väsentliga brister?	Iakttagelser i revisionsrapporter
Granskning av företagsstöd (Nr 11/2019)	Nej	<p>kronor under år 2019 utan att det togs några beslut. Granskningen visade också att uppföljningen av investeringarna var bristfällig.</p> <p>Granskad nämnd: Regionala utvecklingsnämnden</p> <p>Revisorerna bedömde att regionala utvecklingsnämnden i huvudsak hade säkerställt en tillräcklig beredning inför beslut om företagsstöd år 2019. Granskningen visade dock att nämnden behöver utveckla sin uppföljning och kontroll av företagsstöd.</p>
Styrning och kontroll över projekt (Nr 12/2019)	Ja	<p>Granskad nämnd: Regionala utvecklingsnämnden</p> <p>Granskningen visade att nämnden i vissa delar behövde utveckla styrningen, uppföljningen och kontrollen av projektverksamheten. Nämnden behövde bland annat besluta om nya styrande dokument. Granskningen visade att projekt i allt väsentligt följdes upp i enlighet med de krav som nämnden och övriga finansiärer ställde på uppföljningen. Nämndens styrning och uppföljning var dock avgränsad. I nämndens styrning och uppföljning saknades i stor utsträckning mätbara mål. Det var svårt att värdera om projektens resultat var tillräckliga.</p>